

TÜRK HUKUKU'NDA TALİKİ ŞARTA BAĞLI BORÇLAR VE ANONİM ORTAKLIKLARDA PAYIN DEVRİNDE DÜZENLEYİCİ KURUMLARIN İZİNLERİ

Harun KILIÇ*

Özet

Anonim ortaklıkların en önemli özelliklerinden birisi, payın prensip olarak serbestçe devredilebilir nitelikte olmasıdır. Ancak devletin finansal, rekabet, düzenlem ve denetim politikası gereği, bazı sektörlerde faaliyet gösteren anonim ortaklıkların payının devrinde, belli şartların varlığında, ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılması şartı bazı özel kanunlarla getirilmiştir. Bu nedenle, bu çalışmada, önce tarafların anonim ortaklık payının devrine ilişkin sözleşmede öngördükleri ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılması şartının Borçlar Hukuku bakımından hukuki niteliği ve payların devrine ilişkin sözleşmelere hukuki etkilerinin neler olduğu değerlendirilecektir. Ardından, ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılması şartını getiren özel yasal düzenlemeler incelenerek, izin veya bildirim kapsamı ve hukuki etkileri incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Anonim Ortaklıklar, Pay Devri, Hisse Devri, Düzenleyici Kurul İzni, Taliki Şart

CONTINGENT LIABILITIES AND PERMISSIONS OF REGULATIONS AUTHORITIES FOR THE ACQUISITION OF THE SHARES OF JOINT STOCK COMPANIES IN TURKISH LAW

Abstract

One of the most important attribute of joint stock companies is easy acquisition of the shares as a general rule. But because of the state's financial, competitive, regulation and control policies the acquisition of the shares of joint stock companies in some business sectors shall be permitted in certain conditions by the relevant regulation authority according the some special laws. Therefore, in this study, firstly the articles of the share purchase agreements about the permission of the relevant regulation authority as contingent liabilities will be evaluated according to the Obligation Law regarding the legal nature and the legal effects. After that, the permissions of the relevant regulation authorities for the acquisition of the shares will be studied according to the relevant laws regarding their legal nature and legal effects.

Key Words: Joint Stock Companies, Acquisition of Shares, Permission of Regulations Authorities, Contingent Liabilities

* Yrd. Doç. Dr., Beykent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi

I. Giriş

Global ekonomik kriz sonucunda, dünya pazarı hâkimiyeti için yarışan ortaklıkların, yerel pazarlara en kısa zamanda ulaşma ve ekonomik uyum sağlama aracı olarak diğer ortaklıklarla birleşme veya onları kısmen veya tamamen devralmalarında, bugünlerde son yıllardaki sürecin tersine bir durgunluk gözlenmektedir. Ancak bu durgunluğun, önümüzdeki dönemde değişeceği ve ülkemizin de aralarında buldukları bazı ülkelerde birleşme ve devralmaların tekrar yoğun bir şekilde yaşanacağı beklenilmektedir. Tabii bu süreçte, birleşme ve devralmaların dayandıkları sözleşmelerdeki hukuki sorunlar tekrar gündemdeki yerini koruyacaktır. Bu nedenle, bu çalışmada anonim ortaklıklarda payın devrinde gerekli resmi kurum izinlerinin hukuki nitelikleri incelenecektir. Zira, aslında anonim ortaklıkların en önemli özelliklerinden birisi, payın prensip olarak serbestçe devredilebilir nitelikte olmasıdır. Ancak devletin finansal, rekabet, düzenleme ve denetim politikası gereği, bazı sektörlerde faaliyet gösteren anonim ortaklıkların payının devrinde, belli şartların varlığında, ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli izinlerin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirimlerin yapılması şartı bazı özel kanunlarla getirilmiştir.

Bu çalışmada, önce, tarafların anonim ortaklık payının devrine ilişkin sözleşmede öngördükleri ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli izinlerin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirimlerin yapılması şartının Borçlar Hukuku bakımından hukuki niteliği ve payların devrine ilişkin sözleşmelere hukuki etkilerinin neler olduğu değerlendirilecektir. Ardından, ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli izinlerin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirimlerin yapılması şartını getiren özel yasal düzenlemeler incelenerek, izin veya bildirim kapsamı ve hukuki etkileri incelenecektir.

II. Anonim Ortaklık Payının Devrine İlişkin Sözleşmelerdeki Düzenleyici Kurum İzni Şartının Hukuki Niteliği

A. Genel Olarak

Anonim ortaklık payının devrine ilişkin sözleşmeler, Borçlar Kanununun¹ 1. maddesine göre, „iki taraf karşılıklı ve birbirine uygun surette rızaların be-

¹ Bugünlerde, TBMM gündeminde bulunan Borçlar Kanununun Tasarısını konuza ilişkin düzenlemelerinde, yürürlükte bulunan Borçlar Kanunu hükümleri genel olarak korunduğu için, kıyas yapma açısından yeri geldikçe Tasarıda düzenlenen maddelere atıfta bulunmak ile yetineceğiz. Tasarıya ilişkin olarak bkz. Cevdet Yavuz, Borçlar Kanunu (BK), Türk Borçlar Kanunu Tasarısı (BKT) ve Gerekçesi, Karşılatırmalı Liste ile Birlikte, 7. Bası, İstanbul 2007.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

yan ettikleri takdirde,, meydana gelir ve kural olarak hükümlerini de o anda doğurur.² Ancak, bu sözleşmenin kurulması için gerekli irade beyanlarının yanında, aşağıda üzerinde durulacak olan bazı özel kanunlarda, belli şartların varlığında, ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılması şartı getirilmektedir. Uygulamada, taraflar genellikle bu şartın gerçekleşmesi halinde devir sözleşmesinin sonuç doğuracağını, devir sözleşmelerine de derç etmektedirler. Kapanış olarak ifade edilen son safhada, gerekli izinlerin alındığının veya bidirimlerin yapıldığının tespitini yaparak devir işlemlerini sonuçlandırmaktadırlar. Bu nedenle, bu şartın niteliği ve sözleşmeye olan etkisinin tespiti önem arz etmektedir.

BK m. 149³ gereği, „bir akdin mevzuunu teşkil eden borcun mevcudiyeti, meşkûk bir hadisenin tahakkukuna talik edilmiş ise o akit şarta bağlı akit olur“ ve de „iki taraf hilafını kast etmedikleri halde şarta bağlı akit, ancak şartın tahakkuku anından itibaren hüküm ifade eder.,“⁴ Bu nedenle, bir hukuki işlemin sonuçlarının doğması gelecekteki belirsiz bir olayın gerçekleşmesine bağlı bırakılması borçlar hukukunda taliki şart⁵ olarak nitelendirilmektedir. Bu tür taliki şartın gerçekleşmesi, sözleşmenin hükümlerini doğurmasını sağlayan tamamlayıcı bir unsur olmaktadır. Bu nedenle, taliki şart gerçekleşene kadar bu şart hukuki işlemin etkisini askıya alır. Kural olarak da, bu taliki şartın gerçekleşmesi ile akdin hükümlerini doğurmaya başlayacağı kabul edilmektedir.⁶ Yargıtay da kararlarında⁷, BK m. 149 gereğince, bir sözleş-

² Daha detaylı bilgi için bkz., Velidedeoğlu/Özdemir s. 13 vd.; Oğuzman/Öz, s. 48 ve 67; Karahasan, s. 134 vd.; Uyar, C. 1, s. 466 vd.

³ BK Tasarısında bu hüküm korunmuş, sadece lâfzî değişiklik yapılarak m. 169'da şu şekilde ifade edilmiştir:

„Bir sözleşmenin hüküm ifade etmesi, gerçekleşip gerçekleşmeyeceği bilinmeyen bir olguya bırakılmışsa, o sözleşme geciktirici koşula bağlanmış olur.

Aksi kararlaştırılmamışsa, geciktirici koşula bağlı sözleşme, ancak koşulun gerçekleştiği andan başlayarak hüküm ifade eder.“

⁴ Daha detaylı bilgi için bkz. Pulaşlı, Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları ve Sirmen, Türk Özel Hukukunda Şart kitapları ile Velidedeoğlu/Özdemir s. 324; Eren, s. 1159; Karahasan, C. 2, s. 1359 vd.; Uyar, C. 4, s. 4241 vd.

⁵ Bkz. Pulaşlı s. 6 vd., Sirmen s. 17 vd., Velidedeoğlu/Özdemir s. 322 vd.; Oğuzman/Öz, s. 129; Eren, s. 1149 vd.; Reisoğlu, s. 367 vd.; Karahasan, s. 1357 vd.; Uyar, C. 4, s. 4241 vd.

⁶ Bkz. Pulaşlı, s. 217 vd.; Sirmen, s. 171 vd.; Velidedeoğlu/Özdemir, s. 324 vd.; Eren, s. 1160; Oğuzman/Öz, s. 130; Karahasan, C. 2, s. 1360 vd.; Uyar, C. 4, s. 4245.

⁷ Bkz. 14.10.1987 tarihli ve E. 1987/15-223-K. 1987/719 numaralı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı.

menin konusunu oluşturan borçun varlığı şüpheli bir olayın gerçekleşmesine bağlı şekilde ertelenmişse, sözleşmenin şartlı olacağını ve ancak şartın gerçekleşmesi anından itibaren hüküm ifade edeceğini kabul etmektedir. Tabi ki burada, hukuksal işlemin kurucu unsurları ile taliki şartı birbirinden ayırmak gerekecektir. Zira, tarafların taliki şartı koyabilmesi için, bu hususun hukuksal işlemin unsuru sayılan hukuki şartlardan biri olmaması gerekmektedir. Bir sözleşmenin veya hukuki işlemin meydana gelmesi veya hüküm doğurması veya gerçekleşmesi, bir kanun hükmü gereğince tarafların irade beyanına yanında aranan bir husus olması durumunda, burada bir hukuki şart sözkonusudur ve işlemin yasal geçerlilik şartı olup bu şart tamamlanmadan ilgili sözleşme kurulmuş olmaz.⁸ Bu nedenle, pay devri için ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılması şartı, ilgili düzenlemelerde sözleşmenin geçerliliği için aranan bir hukuki şart olarak düzenlenmişse, bu durumda bu hukuki şart gerçekleşmeden pay devri sözleşmesi yani borçlandırıcı işlem hukuken gerçekleşmemiş olur.⁹ Ancak ilgili düzenleme bu hususu sözleşmenin meydana gelmesi için bir şart olarak öngermemiş ise, taraflar, bu durumda ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılmasını, taliki şart olarak düzenleyebilirler. Bu şekilde bir şart, taraflarca sözleşmede öngörülmüş ise, bu BK md 149 vd. bağlamında taliki bir şart olup, bu şart gerçekleşmedikçe, kural olarak sözleşme noksandır ve hüküm ifade etmez. Ancak, taraflar bu hususu taliki şart olarak belirlememişler ise, bu durumda ilgili düzenlemeyi yapan kanunda bu iznin hukuki niteliğine ve sonuçlarına göre, pay devri sözleşmesinin hüküm ifade edip etmeyeceğinin tespit edilmesi gerekecektir.¹⁰

Taliki şart, asıl işlemin tamamlayıcı bir unsuru olduğu için, asıl işleme ilişkin şekil şartına tabidir. Bu nedenle, taliki şart pay devrinde geçerli olan şekle tabidir. Aksi halde taliki şart geçerli olmaz.¹¹ Anonim ortaklık payların devrine ilişkin satım sözleşmelerinde, kural olarak şekil serbesliği ilkesi geçerli olduğundan, bu sözleşmelerin geçerliliği için hiçbir şekil şartı

⁸ Daha detaylı bilgi için bkz. Pulaşlı, s. 83 vd.; Sirmen, s. 15 vd.; Eren, s. 1151; Uyar, C.4., s. 4242 vd. ve Kılıçoğlu, s. 565.

⁹ Bkz. daha detaylı bilgi için, aşağıda Bölüm III.

¹⁰ Bkz. daha detaylı bilgi için, aşağıda Bölüm III.

¹¹ Daha detaylı bilgi için bkz. Eren, s. 1151; Uyar, C.4., s. 4242 vd. ve Kılıçoğlu, s. 561 vd.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

tı aranmamaktır.¹² Ancak taraflar sözleşmenin bir şekle tabi olarak yapılmasını kararlaştırabilirler. Uygulamada, taraflar genellikle aralarında yapacakları devir sözleşmelerinin yazılı şekilde yapılacağını, müzakerelerin başlangıcında kararlaştırmaktadırlar. Bu durumda, BK m. 16 f. 1¹³ gereği, taraflarca kararlaştırılan şekle uyulması zorunludur. Aksi halde, taraflar bağlanmış olmaz ve sözleşme meydana gelmez.¹⁴ Bu durumda, taliki şart da geçerli olmaz.

B. Düzenleyici Kurum İzni Taliki Şartının Gerçekleşmesinden Önceki Safhada Tarafların Hak ve Yükümlülükleri

Taliki şarta bağlı pay devir sözleşmesi, tarafların pay devrine ilişkin karşılıklı birbirine uygun irade beyanlarının açıklanması ile kurulmuştur. BK. m. 149 gereği sadece bu sözleşmenin hüküm ve sonuçlarını meydana getirip getirmeyeceği belirsizdir. Bu nedenle, düzenleyici kurum taliki şartının gerçekleşmesinden önceki safhada da, taraflar meydana gelen bu sözleşme ile bağlıdır. Aralarında bu kapsamda bir borç ilişkisi doğmakta olup, sadece sözleşme hükümlerinin gerçekleşmesi belirlenen şartın gerçekleşmesine kadar askıda olup şartın gerçekleşmesi ile sözleşme hükümlerini icra edecektir.¹⁵ Bunun sonucu olarakta, taliki şartının gerçekleşmesinden önceki safhada da, taraflar artık sözleşmeden tek taraflı olarak dönememekte, tarafların tasarruf yetkisi sınırlanmakta ve taraflar BK m. 150¹⁶ hükmüne uygun hareket etmek zorunda kalmaktadırlar:¹⁷

¹² Daha detaylı bilgi için bkz. Kılıç, s. 1077 vd.

¹³ BK Tasarısında bu hüküm korunmuş ve m. 17 f. 1’de şu şekilde ifade edilmiştir: „Kanunda şekle bağlanmamış bir sözleşmenin belli bir şekilde yapılması kararlaştırılmışsa, bu şekilde yapılmadıkça tarafların bu sözleşmeyle bağlı olmak istemedikleri kabul edilir.“

¹⁴ Bkz. Velidedeoğlu/ Özdemir, s. 37 vd.; Oğuzman/Öz, s. 116; Eren, s. 246 vd.; Reisoğlu, s.73; Karahasan, s. 162 vd.; Uyar, Açıklamalı, C. 1, s. 715 vd.

¹⁵ Daha detaylı bilgi için bkz. Pulaşlı s. 143 vd.; Sirmen s. 129 vd.; Velidedeoğlu/Özdemir, s. 324; Eren, s. 1160; Oğuzman/Öz, s. 129.

¹⁶ BK Tasarısında bu hüküm korunmuş, sadece lâfzî değişiklik yapılarak m. 170’de şu şekilde ifade edilmiştir:

“Koşul gerçekleşinceye kadar borçlu, borcun gereği gibi ifasını engelleyecek her türlü davranıştan kaçınmakla yükümlüdür.

Koşula bağlı hakkı tehlikeye düşürülen alacaklı, alacağı koşula bağlı olmayan alacaklıların haklarını korumak üzere başvurabilecekleri önlemleri alabilirler.

Koşulun gerçekleşmesinden önce yapılan tasarruflar, koşulun hükümlerini zedelediği oranda geçersiz olur.”

¹⁷ Daha detaylı bilgi için bkz. Pulaşlı, s. 143 vd.; Sirmen, s. 129 vd.; Velidedeoğlu/Özdemir s. 325; Eren, s. 1160 vd.; Karahasan, C. 2, s. 1360 vd.; Uyar, C. 4, s. 4245 vd. ve Kılıçoğlu s. 566 vd.

“ Şart tahakkuk edinceye kadar borçlu, borcun layığı veçhile edasına mani olacak her nevi tasarruftan içtinap etmekle mükelleftir.

Şarta bağlı hakkı tehlikeye düşürülen alacaklı, alacağı mutlak olan alacaklıların haklarını muhafaza için yapmağa salahiyyetler oldukları tedbirleri ittihaz edebilir.

Şartın tahakkukundan evvel yapılan temlik her tasarruf, şartın hükümlerini ihlal ettiği nispette batıl olur.“

Bu nedenle, borçlu, taliki şartının gerçekleşmesinden önceki safhada, sözleşme konusu borçun ifasını imkansız kılacak, engelleyecek yada tehlikeye atacak durumlardan kaçınmakla yükümlüdür. Yargıtay, bu hükme uygun olarak, sözleşme hükümlerinin uygulanması şartın gerçekleşmesine bağlı bulunduğu durumlarda, bu aşamada tarafların her nevi tasarruftan kaçınmakla yükümlü olduklarını ve şartın askıda olduğu sırada yapılan bütün yeni tasarruflar dahi bu şartın hükümlerini ihlal ettiği oranda geçersiz sayılması gerektiğini teyit etmektedir.¹⁸ Doktrin¹⁹ de, bu bağlamda haklı olarak, şartın hükümlerini ihlal eden tasarrufi işlemlerini hükümsüz olacağını, şarta bağlı hak sahibinin doğrudan doğruya 3. şahsa da müracaat etmesi gerektiğini kabul edilmektedir. Ancak şarta bağlı hakkın, hiçbir zaman mutlak mahiyetteki haktan daha kuvvetli hukuki netice doğurmayacağı kabul edildiği için, MK md. 763²⁰, 988²¹ ve 1023²² hükümleri sınırları içinde, bu hakkını kullanabileceği belirtilmektedir. Yani böyle bir durumda, alıcının iyiniyetle 3. kişiye karşı bir hak talebinde bulunamayacağı, sadece buna sebep olan borçludan tazminat hakkının olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, bir pay devri söz-

¹⁸ Bkz. 14.10.1987 tarihli ve E. 1987/15-223-K. 1987/719 numaralı Yargıtay Hukuk Genel Kurulu Kararı.

¹⁹ Bkz. Pulaşlı s. 161 vd.; Sirmen, s. 139 vd.; Uyar, C.4, S. 4244-4246; Eren, s. 1161 vd. ve Kılıçoğlu s. 566 vd.

²⁰ MK. md. 763 göre:

“Taşınır mülkiyetinin nakli için zilyetliğin devri gerekir.

Bir taşınırın zilyetliğini iyiniyetle ve malik olmak üzere devralan kimse, devralanın mülkiyeti devir yetkisi olmasa bile, zilyetlik hükümlerine göre kazanılmasının bulunduğu hâllerde o şeyin maliki olur.,,

²¹ MK. md. 988 göre:

“Bir taşınırın emin sıfatıyla zilyedinden o şey üzerinde iyiniyetle mülkiyet veya sınırlı aynı hak edinen kimsenin edinimi, zilyedin bu tür tasarruflarda bulunma yetkisi olmasa bile korunur. ,,

²² MK. md. 1023 göre:

“ Tapu kütüğündeki tescile iyiniyetle dayanarak mülkiyet veya başka bir aynı hak kazanan üçüncü kişinin bu kazanımı korunur.,,

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

leşmesi taraflarının, düzenleyici kurumlardan gerekli izinlerin alınması şartının gerçekleşmesine kadar olan süreçte, BK m. 150 uygun olarak, meydana gelen sözleşmeye aykırı hareket etmemeleri, özellikle payın değerini olumsuz yönde etkileyecek veya payın devrini imkansız kılacak işlemlerden kaçınmaları önem arz etmektedir. Örneğin, gerekli izinlerin alınması şartın gerçekleşmesinin beklendiği dönemde, payı devreden satıcı bu sözleşmenin konusu paylarını 3. kişiye devreder ise, bu davranışı BK m. 150 f. 1 aykırılık teşkil edecektir. BK m. 150 f. 3 uyarınca ise, 3. kişiye yapılan payın devri tasarruf işlemi kural olarak hükümsüz kılacak ve payı devralan alıcı doğrudan doğruya 3. kişiden payların kendisine devrini isteyebilecektir. Ancak, 3. kişi iyiniyet ile bu payları iktisap etmiş ise, artık subjektif ifa imkânsızlığından söz etmek mümkün olacaktır. Payı devreden satıcı, bu duruma kendisi sebep olduğu için, burada BK m. 117²³ uygulama bulmayacak ve BK m. 96²⁴ uyarınca payı devreden satıcının tazminat borcu doğacaktır. Bu durumda, alacaklı borcun hiç ifa edilmemesi ile uygun illiyet bağı bulunan bütün zararların tazminini de isteyebilecektir.²⁵ Tabi ki, unutulmaması gereken diğer bir husus, BK m. 150 f. 2 uyarınca, şartın gerçekleşmesi halinde pay devrini tehlikeye düşürecek davranışları önlemek amacıyla, payı devralacak taraf, mutlak alacaklıların haklarını korumak için başvurdukları tedbirleri alabileceği kabul edildiğinden, yargıya başvurmak suretiyle gerekli tedbirleri almak yetkisine sahip olduğudur.²⁶ Bu nedenle, payı devralacak taraf, örneğin bu askı döneminde pay devri yasa-

²³ BK Tasarısında bu hüküm korunmuş, sadece lâfzî değişiklik yapılarak m. 135’de şu şekilde ifade edilmiştir:

“Borcun ifası borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle imkânsızlaşırsa, borç sona erer.

Karşılıklı borç yükleyen sözleşmelerde imkânsızlık sebebiyle borçtan kurtulan borçlu, karşı taraftan almış olduğu edimi sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri vermeye yükümlü olup, henüz kendisine ifa edilmemiş olan edimi isteme hakkını kaybeder. Kanun veya sözleşmeyle borcun ifasından önce doğan hasarın alacaklıya yükletilmiş olduğu durumlar, bu hükmün dışındadır.

Borçlu ifanın imkansızlaştığını alacaklıya gecikmeksizin bildirilmez ve zararın artmaması için gerekli önlemleri almazsa, bundan doğan zararları gidermekle yükümlüdür. ,

²⁴ BK Tasarısında bu hüküm korunmuş, sadece lâfzî değişiklik yapılarak m. 111’de şu şekilde ifade edilmiştir:

“Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür. ,

²⁵ Bkz. Pulaşlı, s. 164 vd.; Sirmen, s. 138 vd.; Uyar, C.4, S. 4246; Eren, s. 1161 vd. ve Oğuzman/Öz, Borçlar Hukuku, s. 324 vd.

²⁶ Bkz. Pulaşlı s. 147 vd., Sirmen s. 138 vd., Uyar, C.4, s. 4245; Eren, s. 1160 vd. ve Kılıçoğlu s. 566 vd.

ğı içeren bir kararın Ticaret Sicil Müdürlüğü'ne bildirilmesi gibi bir kararla, borçun ifasını güvence altına alabilecektir.

C. Düzenleyici Kurum İzni Taliki Şartının Gerçekleşmesi ve Sonuçları

Pay devri için ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılması durumunda, bu taliki şart gerçekleşmiş olur. Uygulamada, taraflar genellikle kapanış olarak ifade edilen son safhada, gerekli izinlerin alındığının veya bildirimlerin yapıldığının tespitini yaparak, devir işlemlerini sonuçlandırmaktadırlar. Pay devri sözleşmesi hükümlerini ve sonuçlarını, sözleşmede aksi kararlaştırılmamış ise, bu andan itibaren gerçekleştirmeye başlar. Bunun sonucu olarakta, devir alan, devir talebi hakkını kazanırken; buna karşın devir eden de, ifayı yerine getirmekle yani sözleşme konusu payları devretmekle yükümlüdür. Bu taliki şartın gerçekleşmesi ile birlikte, taraflara sözleşmede aksini kararlaştırmamışlar ise, tarafların borçları bu andan itibaren muaccel olacak ve zamanaşımı işlemeye başlayacaktır.²⁷

D. Düzenleyici Kurum İzni Taliki Şartının Gerçekleşmiş Sayılması Hali

Burada üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise, payın devrine ilişkin sözleşmelerde öngörülen gerekli izinlerin alınması taliki şartının gerçekleşmesine, tarafların birinin, örneğin izin başvurusu için gerekli belgeleri veya bilgileri vermektan imtia ederek, mani olmasıdır. Aslında taraflar dürüstlük kuralına uygun bir şekilde, şartın gerçekleşmesini engelleyecek veya geciktirecek her türlü davranıştan kaçınmak zorundadırlar. Aksi halde, BK m. 154²⁸ gereği „şartın tahakkukuna iki taraftan biri hüsnü niyet kaidelerine muhalif bir hareketle mani olursa, o şart tahakkuk etmiş addolunur.“²⁹ Doktrinde³⁰, bu hükümün MK. 2. maddesinin şart bakımında özel düzenlemesi olduğu kabul edilmektedir. Kanaatimizce, bu hususun, örneğin payı devrede-

²⁷ Bkz. Uyar, C.4, s. 4243; Eren, s. 1164 vd. ve Kılıçoğlu s. 569 vd.

²⁸ BK Tasarısında bu hüküm korunmuş, sadece lâfzî değişiklik yapılarak m. 174'de şu şekilde ifade edilmiştir:

“Taraflardan biri, koşulun gerçekleşmesine dürüstlük kurallarına aykırı olarak engel olursa, koşul gerçekleşmiş sayılır.”

²⁹ Daha detaylı bilgi için bkz. Pulaşlı, s. 195 vd.; Sirmen, s. 167 vd.; Velidedeoğlu/Özdemir s. 328; Eren, s. 1166; Karahasan, C. 2, s. 1363 vd.; Uyar, C. 4, s. 4248 vd.

³⁰ Bkz. Pulaşlı, s. 198 vd.; Sirmen, s. 168 vd.; Uyar, C.4, s. 4248 vd.; Eren, s. 1166 ve Kılıçoğlu s. 570 vd.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

nin gerekli izin ve bildirimleri engellemesi veya geciktirmesi halinde de, uygulamak gerekecektir. Bunun sonucu olarakta, Payı devreden bu davranışı kanun tarafından bir himaye bulamayacak, bu durumda da, BK m. 154 gereği, sözleşme taraflar arasında mutebermiş gibi, sonuçlar doğuracaktır. Bunun sonucu olarakta, devralan, devir konusu payın mülkiyetinin kendisine devrini, diğer taraftan isteyebilecektir. Ayrıca, eğer gerekli iznin alınması veya bildirim yapılması, ilgili yasal düzenleme gereği sözleşmenin geçerliliği veya mülkiyetin devri için gerekli bir şart ise, bu izni alınması veya bildirim yapılması için gerekli işlemlerin tek taraflı olarak payı devralan tarafından yapılması gerekecektir.³¹

III. Düzenleyici Kurumların İzinlerinin Hukuki Niteliği ve Etkileri

Yukarıda da ifade edildiği gibi, bazı piyasalarda faaliyet gösteren anonim ortaklıkların paylarının devrinde, devletin finansal, rekabet ve denetim politikası gereği, belli şartların varlığında, ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurumlara gerekli bildirim yapılması şartı, özel yasal düzenlemeler ile getirilmiştir. Bu şekilde, anonim ortaklıkların en önemli niteliklerinde birisi olan payın prensip olarak serbestçe devredilebilirliği ilkesi, payın devrinin resmi kurul iznine bağlanmış olduğu haller ile sınırlandırılmaktadır. Bu nedenele, çalışmanın bu bölümünde, hangi piyasalardaki anonim ortaklıklarda payların devrinin resmi kurum iznine bağlı olduğu ve bu izin hukuki niteliği ve etkileri ilgili piyasaya göre, incelenecektir.

A. Sermaye Piyasasında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu³² ile kurulan kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip Sermaye Piyasası Kurumu (SPK) sermaye piyasasının güven, açıklık ve kararlılık içinde çalışmasını ve yatırımcıların hak ve yararlarının korunmasını sağlamaktır. Bu nedenle, bazı sermaye piyasası oyuncularının paylarının devrinde SPK'nın izni yada bu SPK'ya bildirim gerekmektedir. Hangi sermaye piyasası oyuncularının, ne tür pay devirlerinde SPK'nın izni yada bu devirlerin SPK'ya bildirim ve bunun sonuçları, aşağıda değerlendirilecektir.

³¹ Bkz. daha detaylı bilgi için, aşağıda Bölüm III. Düzenleyici Kurumların İzinlerinin Hukuki Niteliği ve Etkisi.

³² 30.07.1981 tarihli ve 17416 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1. Aracı Ortaklıklarda

2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununa (SerPK) göre faaliyette bulunabilecek sermaye piyasası kurumlarından birisi de, aracı ortaklıklardır. Bu ortaklıklar, sermaye piyasasında aracılık yaparlar ve sermaye piyasası araçlarını kendi nam ve hesabına, başkası nam ve hesabına, kendi namına başkası hesabına ticari amaçla alım satımını yaparlar.³³ Bu ortaklıklar, aracılık faaliyetleri kapsamında, her bir faaliyet için SPK'dan yetki belgesi almak kaydıyla, halka arza aracılık, alım satıma aracılık ve türev araçların alım satımının yapılmasına aracılık ederler. Aracı ortaklıklar, SerPK 33. maddesi gereği, anonim ortaklık şeklinde kurulmaları ve payların tamamının nama yazılı olması gerekmektedir. Bu payların devirlerinde ise, SerPK m. 34 f. 6 gereği, SPK'dan izin alınması zorunludur. Buna ilişkin esaslar, SPK tarafından çıkarılan 'Aracılık Faaliyetleri ve Aracı Kuruluşlara İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ (Seri: V N. 46)'³⁴ ile belirlenmiştir. Bu tebliğin 16. maddesine göre, aşağıda belirtilen pay devirlerinde SPK'dan izin alınması şarttır:

- (1) Bir kişinin aracı ortaklığın sermayesinin %10'u veya daha fazlasını temsil eden payları edinmesi,
- (2) Bir ortağa ait payların aracı ortaklığın sermayesinin %10, %20, %33 veya %50'sini aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların bu oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri,
- (3) Yönetimsel veya denetimsel imtiyaz veren veya intifa hakkı taşıyan her türlü orandaki pay devri,
- (4) Aracı ortaklığın pay sahibi bulunan tüzel kişilerin kendilerine ait pay devirleri, bu pay devirlerinin aracı ortaklıkdaki pay sahipliğini doğrudan veya dolaylı olarak %10, %20, %33 veya %50 oranlarında değiştirmesi halinde, ayrıca tüzel kişinin aracı ortaklıkla ilgili olarak yönetimsel veya denetimsel imtiyaza sahip bulunduğu hallerde tüzel kişinin tüm ortaklık yapısı değişiklikleri,
- (5) Aracı ortaklığın %10'undan fazlasına sahip tüzel kişilerin yönetimsel veya denetimsel imtiyaza sahip paylarının devri.

Payların devrinde, bir gerçek kişi ile eş ve velayeti altındaki çocuklarına, bunların sınırsız sorumlulukla katıldıkları veya yönetim kurulu başkanı,

³³ Daha detaylı bilgi için bkz. Ünal, s. 449 vd.

³⁴ 07.09.2000 tarihli ve 24163 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı oldukları ortaklıklara; kamu tüzel kişileri hariç olmak üzere, bir tüzel kişinin veya yukarıda sayılanların, sermayelerinin doğrudan veya dolaylı olarak %25 veya daha fazlasına iştirak ettikleri ortaklıklara ve SPK tarafından aralarında istihdam ilişkisi, akdi ilişki ya da sair nedenlerle birlikte hareket ettiği belirlenenlere ait paylar bir kişiye aitmiş gibi hesaplanır. Ancak, bu kişiler arasında yapılacak pay devirlerinde de, yukarıda belirtilen şartların gerçekleşmesi halinde, SPK'dan izin alınması gerekmektedir. Buna karşın, aracı ortaklık sermayesinin yukarıdaki oranlara ulaşmayan veya bu oranlar arasında kalan doğrudan veya dolaylı olarak pay devirlerinin ise, devri izleyen 15 gün içinde SPK'ya sadece bildirilmesi gerekmektedir.

Hisse senetleri SPK kaydına alınan aracı ortaklıkların borsada işlem gören paylarının devir alınması durumunda ise, bir kişinin aracı ortaklığın sermayesinin %10'u veya daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait payların aracı ortaklığın sermayesinin %10, %20, %33 veya %50'sini aşması sonucunu veren pay edinimleri SPK'nın iznine tabidir. Buna karşın, yukarıda belirtilen oranların altına düşmesi sonucunu doğuran pay devirlerinin ise, SPK'ya 15 gün içinde sadece bildirilmesi gerekmektedir. Ancak, bir ortağa ait payların aracı ortaklığın sermayesinin %10'unun altına düşmesi sonucunu verecek pay satışı durumunda ise, satış yapılmadan önce SPK'dan izin alınması zorunludur.

Yukarıda belirtilen durumlarda, izin alınmadan yapılan devirler pay defterine kaydolunmaz ve bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar SerPK m. 34 f 6. maddesi gereği hükümsüzdür. Bu nedenle, bu izin tek başına taraflar arasındaki borçlandırıcı işlem niteliğinde olan ve mülkiyetin devri amacını taşıyan anonim ortaklık paylarının devrine ilişkin satım sözleşmesinin hüküm ifade etmesi için yani borçlandırıcı işlemin gerçekleşmesi için gerekli bir şart niteliğinde olmayıp, sadece nama yazılı senetlerin devrinin şirkete karşı ileri sürülebilmesi için gerekli olan pay defterine kayıt edilme şartını yani tasarruf işlemini etkilmektedir.³⁵ Pay defterine kayıt yapılmamasının sonuçları doktrinde tartışmalı olup³⁶, görüşlerin değerlendirilmesi bu çalışmanın

³⁵ Pay devrinde borçlandırıcı ve tasarruf işlemleri ayrımı için bkz. Kılıç, s. 1077 vd.

³⁶ Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Tekinalp, Poroy/Çamoğlu/Tekinalp N. 1149 vd; Taşdelen, N., s. 162 vd.; Aytac, s. 101 vd.; Yasaman, s. 43 vd.; Pulaşlı, Pay senetleri, s. 199; Çeker, s. 157 vd.; Sevi 204 vd.; Kendigelen, s. 43 vd.; Moroğlu, s. 51 vd.; Dağ, s. 180 vd.; Pekdinçer, s. 126 vd; Kendigelen, s. 43 vd. ve Narbay, s. 299 vd.

sınırlarını aştığı için, bu konuda detaylara girmeden çalışma konusu kapsamında kısaca belirtilecektir. Özellikle bağlı nama yazılı pay senetlerin devrinde, pay devrinin pay defterine kayıt istemi reddedilmesi halinde ortaya çıkan hukuki durum, bu konuda mevcut TTK'da açık bir düzenleme olmadığı için³⁷, doktrinde 'birlik'³⁸ ve 'bölünme'³⁹ teorileri ile çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır. Birlik teorisine göre, bu durumda pay devrinin pay defterine kayıt edilmediği durumda, payın mülkiyeti ve paya bağlı haklar bir bütün teşkil eder ve bölünemez. Bu nedenle, paydan doğan ve paya bağlanmış olan hem katılma hem de malvarlığına ilişkin bütün haklar devredende kalır. Buna karşın, bölünme teorisi gereği, paya bağlı haklar ayrılabilir ve payın devrinin pay defterine kayıt edilmediği durumlarda, payı devreden ortaklık haklarından gayri mali hakları kullanırken, payı devralan mali haklardan faydalancaktır. Bu nedenle, bölünme teorisine göre, SPK'dan izin alınmadan yapılan devirler pay defterine kaydedilemediğinden veya bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüz olduğundan, devralan anonim ortaklığa karşı temettü dışındaki ortaklık haklarından faydalanamamaktadır. Buna karşın, SPK izni, taraflar arasında payın devrine ilişkin sözleşmenin meydana gelmesini ve taraflar arasında hüküm doğurmasını kural olarak etkilememektedir. Ancak, taraflar bu sözleşmede SPK iznini ayrıca bir taliki şart olarak kararlaştırmışlar ise, bu durumda yukarıda II. Bölümde yapılan açıklamalar doğrultusunda sözleşmenin hüküm doğurması ancak SPK izni ile mümkün olacaktır.⁴⁰

2. Halka Açık Anonim Ortaklıklarda

Halka açık anonim ortaklıklar ve bunların hisse senetlerine ilişkin esaslar, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve bu Kanun'a dayanarak çıkarılan

³⁷ Mevcut TTK'nın aksine TK Tasarısı'nda nama yazılı pay senetlerin devrinde açık bir düzenlem yapılarak 'birlik' teorilesi esas alınmıştır. Tasarının 491. maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir:

"Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar; ancak şirketin onayı ile devrolunabilir; meğer ki, devir, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla gerçekleşsin.

Şirket, sadece, devralanın ödeme yeterliliği şüpheli ise ve şirketçe istenen teminat verilmemişse onay vermeyi reddedebilir."

Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Kılıç, s. 1077 vd.

³⁸ Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Aytaç, s. 101 vd.; Yasaman, s. 43 vd.; Pulaşlı, Pay senetleri, s. 199; Çeker, s. 157 vd.;

³⁹ Bu konuda daha detaylı bilgi için bkz. Tekinalp, Poroy/Tekinalp/Çamoğlu S. 641; Pekdincer, s. 126 vd; Kendigelen, s. 43 vd.

⁴⁰ Daha detaylı bilgi için bkz. yukarıda II. Anonim Ortaklık Payının Devrine İlişkin Sözleşmelerdeki Düzenleyici Kurumların İzni Şartının Hukuki Niteliği.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

SPK Tebliğleri ve ilke kararları ile özel olarak belirlenmiştir. Sermaye Piyasası Kanununun ‘Kamunun aydınlatılmasında özel durumlar’ başlıklı m. 16/A⁴¹ gereği ve tasarruf sahiplerinin, ortakların ve diğer ilgililerin zamanında, tam ve doğru bilgilendirilerek sermaye piyasasının açıklık ve dürüstlük içinde işleyişini sağlamak amacıyla, SPK tarafından çıkarılan ‘Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği’ nin (Seri: VIII, No: 54)⁴² 5., 7. ve 9. maddelerin gereği, kamunun aydınlatılması gerektiren özel durumlar arasında, hisse senetleri borsada işlem gören halka açık anonim ortaklıklardaki şu tür pay devirleri⁴³ de sayılmıştır:

(1) Bir gerçek veya tüzel kişinin veya bu gerçek veya tüzel kişi ile birlikte hareket eden diğer gerçek veya tüzel kişilerin doğrudan veya dolaylı olarak ortaklık sermayesinin veya toplam oy hakkının %5, %10, %15, %20, %25, 1/3, %50, 2/3 ve %75 ine veya daha fazlasına sahip olması veya ortaklıktaki toplam oy hakkının veya sermaye payının söz konusu oranların altına düşmesi halinde,

(2) Bir kurucuya ait yatırım fonlarının doğrudan veya dolaylı olarak ortaklık sermayesinin veya toplam oy hakkının yukarıda belirtilen oranlara veya daha fazlasına sahip olması veya ortaklıktaki toplam oy hakkının veya sermaye payının söz konusu oranların altına düşmesi halinde,

(3) Borsada işlem gören bir payı iktisap etme hakkı veren sermaye piyasası araçlarına, doğrudan ya da dolaylı olarak sahip olmak suretiyle, söz konusu sermaye piyasası araçlarının iktisap etme hakkı verdiği paylara bağlı oy haklarının yukarıda belirtilen oranlara ulaşması, bu oranları aşması veya bu oranların altına düşmesi halinde,

(4) Payları bir borsada işlem gören bir ortaklık TTK’nın 329 uncu maddesi kapsamında sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak %1’ini aşan tutarda oy hakkı veya kar payı içeren kendi paylarını iktisap eder ya da elden çıkarırsa, bu bilginin işleme konu payların nominal tutarı, işlem tutarı, toplam

⁴¹ Bu bölüm 29.04.1992 tarihli ve 3794 sayılı Kanunun 16 md. ile eklenmiştir.

⁴² 06.02.2009 tarihli ve 27133 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır ve 20.07.2003 tarihli ve 25174 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Seri:VIII, No:39 sayılı Özel Durumların Kamuya Açıklanmasına İlişkin Esaslar Tebliği yürürlükten kaldırılmıştır.

⁴³ Buna karşın ortaklık devralma veya yeni ortaklık kurulması yoluyla birleşme işlemlerinde taraflardan en az birinin halka açık anonim ortaklık olması durumunda, birleşme işlemlerinde uyulacak esaslar, 14/7/2003 tarihli ve 25168 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Seri I ve No 31 ‘Birleşme İşlemlerine İlişkin Esaslar Tebliği’nde detaylı olarak düzenlenmektedir.

sermayeye oranı ve varsa bu paylara bağlı imtiyazları da içerecek şekilde kamuya açıklanması zorunludur. Yukarıda sayılan bu tür pay devirlerinde, ilgililer tarafından, Tebliğin 21. maddesine gereği, Tebliğin 26. maddesinde belirtilen Rehberde yer alan formlar kullanılarak, en geç durumun ortaya çıktığı günü izleyen üçüncü iş günü saat 9:00'a kadar ilgili borsaya ulaştırılması gerekmektedir. Buna karşı, ihraç ettiği sermaye piyasası araçlarından hiçbirini bir borsada işlem görmeyen ortaklıklarca⁴⁴, bu Tebliğde belirtilen bu tür özel durumlar veya özel durumlardaki değişiklikler, ortaya çıktığı veya öğrenildiği anda en seri haberleşme vasıtasıyla en geç durumun ortaya çıktığı günü izleyen iş günü, SPK'ya bu özel durum hakkında bir açıklamanın ulaştırılması zorunludur. Ayrıca, SerPK m 11/son gereği, halka açık anonim ortaklıkların esas sözleşmelerinin değiştirilmesi için, Sanayi ve Ticaret Bakanlığına başvurmadan önce SPK'nın uygun görüşünün de alınması zorunludur. Bu hüküm, ortaklık pay devrine ilişkin sözleşmede esas sözleşmelerinin değiştirilmesi öngörülmesi halinde de, uygulanacaktır.

Yukarıda belirtilen pay devirlerine ilişkin özel durum açıklaması yapılmaması hallerinde, bu durum işlemin geçerliliğini etkilememekte, sadece SerPK 47/A maddesi uyarınca bu kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve SPK tarafından alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket ettiği gerekçesiyle, gerçek ve tüzel kişiler hakkında SPK tarafından idari para cezası verilmektedir.

B. Bankacılık, Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Piyasalarında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

Bankacılık ve finans sektöründe denetim ve gözetim sisteminin etkinliğinin artırılması ve bağımsız karar mekanizmalarına kavuşturulması yönündeki politikaların sonucu olarak, mülga 4389 sayılı Bankalar Kanunu⁴⁵ ile kamu tüzel kişiliğini haiz, idari ve mali özerkliğe sahip bir otorite olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) kurulmuştur. Mevcut yürürlükte olan 5411 sayılı Bankacılık Kanununa⁴⁶ göre, BDDK'nın görevleri, bu kanun ve ilgili diğer mevzuatın verdiği yetkiler çerçevesinde finansal piyasalarda güven ve istikrarın sağlanması, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışma-

⁴⁴ Sermaye Piyasası Kanununun 11. maddesine (Değişik: 15/12/1999 tarih ve 4487 sayılı Kanun md. 2 ile) göre, pay sahibi sayısı 250'yi aşan anonim ortaklıkların hisse senetleri halka arz olunmuş sayılır ve bu ortaklıklar, halka açık anonim ortaklık hükümlerine tabi olurlar.

⁴⁵ 23.06.1999 tarih ve 23734 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁴⁶ 01.11.2005 tarih ve 25983 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun şerhi için Taşdelen, Servet Bankacılık Kanunu Şerhi, 2. Bası, Ankara 2006.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

sı, malî sektörün gelişmesi, tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması, bankalar ve finansal holding şirketleri ile diğer kanunlarda ve ilgili mevzuatta yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerini, yönetim ve teşkilat yapısını, birleşme, bölünme, hisse değişimini ve tasfiyelerini düzenlemek, uygulamak, uygulanmasını sağlamak, uygulamayı izlemek ve denetlemektir. Bu sonucu olarak, belli pay devirlerinde BDDK'dan izin alınması gerekmektedir.

1. Banka Ortaklıklarında

Bir bankadan doğrudan veya dolaylı pay edinimi ve devirleri, 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 18. maddesi ile düzenlenmektedir.⁴⁷ Buna göre, bir kişinin, bir mevduat, katılım, kalkınma veya yatırım bankasından doğrudan veya dolaylı pay sahipliği yoluyla, sermayenin %10 veya daha fazlasını temsil eden payları edinmesi veya bir ortağa ait doğrudan veya dolaylı payların sermayenin yüzde %10, %20, %33 veya %50 aşması sonucunu veren pay edinimleri ile bir ortağa ait payların, bu oranların altına düşmesi sonucunu doğuran pay devirleri BDDK'nın iznine tâbidir.

Bir bankanın sermayesinin yüzde on veya daha fazlasına sahip olan tüzel kişilerin paylarının doğrudan veya dolaylı olarak, yukarıda belirtilen oranlar veya esaslar dâhilinde, el değiştirmesi de BDDK'nın iznine tâbidir. Bunun yanında, yönetim kuruluna veya denetim komitesine üye belirleme imtiyazı veren payların tesisi, devri veya yeni imtiyazlı pay ihracı için yukarıdaki oransal sınırlara bakılmaksızın BDDK'dan izin alınması gerekmektedir. Ayrıca, hisseleri borsada işlem gören bankaların hisselerinin borsadan alınması, bir bankanın hisselerinin 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu hükümlerine göre icra dairesinden satın alınması ve herhangi bir pay devri söz konusu olmasa dahi, mevcut paylar üzerine imtiyaz tesisi, imtiyazın kaldırılması veya intifa hakkı tesisi durumunda da, BDDK'dan izni alınması gerektiği, açık bir şekilde düzenlenmiştir. Yukarıda belirtilen izinlerin verilmesinde, bankanın devralınan hisselerinin nominal değerinin yüzde biri oranında devir payının devralan tarafından Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonunu, yatırılması zorunludur. Ayrıca, 'Bankaların İzne Tabi İşlemleri İle Dolaylı Pay Sahipliğine İlişkin Yönetmelik'⁴⁸in 11. maddesinde izin başvurularında verilmesi gereken belgelerin de BDDK'ya sunulması gerekmektedir.

⁴⁷ Daha detaylı bilgi için bkz. Taşdelen, Servet s. 264 vd. ile Tekinalp, s. 152 vd.

⁴⁸ 1 Kasım 2006 tarih ve 26333 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmıştır. Ayrıca bkz. Bu Yönetmeliğin 10. maddesi ile Ek 1 ve Ek 2'de değişiklik yapan 24 Temmuz 2007 tarih ve 26592 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelik.

Yukarıda belirtilen izne aykırılık halinde, 5411 sayılı Kanunun m. 18 f. 3 hükmü gereği, izin alınmadan yapılan pay devirleri pay defterine kaydolunamayacağı hükme bağlanmakta, bu hükme aykırı olarak pay defterine⁴⁹ yapılan kayıtlar hükümsüz olduğu⁵⁰ belirtilmektedir. Yargıtay da, izin ve onay işlemi tamamlanmadan, ortaklar arasındaki sözleşmeye istinaden payların devredilmesinin şirkete karşı geçerlilik kazanmayacağını kabul etmektedir.⁵¹ Ancak, kanatımızca, bu izin tek başına taraflar arasındaki borçlandırıcı işlem niteliğinde olan ve mülkiyetin devri amacını taşıyan banka anonim ortaklık paylarının devrine ilişkin satım sözleşmesinin hüküm ifade etmesi için hukuki bir şart niteliğinde olmayıp, sadece payın devrini şirkete karşı ileri sürülmesi için gerekli olan pay defterine kayıt edilmesi şartını etkilemektedir. Bu izin alınmadan yapılan devirleri, pay defterine kaydedilemediğinde veya bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüz olduğundan, birlik ve bölünme teorisine göre sonuçlarının değerlendirilmesi gerekecektir. Bu nedenle, yukarıda sermaye piyasalarında faaliyet gösteren aracı ortaklıklarda yaptığımız açıklamalar burada da geçerli olacaktır.⁵² Ancak, BDDK izni taraflar arasında payın devrine ilişkin satım sözleşmesinin meydana gelmesini ve kural olarak hüküm doğurmasını etkilememektedir. Tabi ki, eğer taraflar bu pay devri sözleşmesinde BDDK iznini açıkça bir taliki şart olarak, ayrıca kararlaştırmışlar ise, bu durumda yukarıda II. Bölümde yapılan açıklamalar doğrultusunda sözleşmenin de, hüküm doğurması için BDDK'nın izni gerekli olacaktır. Aksi halde taraflar arasında da, devir sözleşmesi hüküm doğurmayacaktır.⁵³

2. Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Ortaklıklarında

19/10/2005 tarihli ve 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 93. maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi, 10/6/1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun 10., 12. ve 32. maddeleri ile 30/9/1983 tarihli ve 90 sayılı Ödünç Para Verme Esasları Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 12. ve 13. maddelerine dayanılarak, BDDK tarafından çıkarılan Finansal Kiralama,

⁴⁹ Daha detaylı bilgi için bkz. Tekinalp, Poroy/Çamoğlu/Tekinalp N. 1149 vd; Taşdelen, N., s. 162 vd.; Aytaç, s. 101 vd.; Yasaman, s. 43 vd.; Pulaşlı, Pay senetleri, s. 199; Çeker, s. 157 vd.; Sevi 204 vd.; Kendigelen, s. 43 vd.; Moroğlu, s. 51 vd.; Dağ, s. 180 vd.; Pekdinçer, s. 126 vd.; Kendigelen, s. 43 vd. ve Narbay, s. 299 vd.

⁵⁰ Kaydın hukuki niteliği ve hukuki sonuçları konusunda detaylı bilgi için bkz. Narbay, s. 237 vd. ve Eriş, 1. Cilt, s. 1318 vd.

⁵¹ Bkz. Yargıtay 11. HD. 2000/6279E-2000/869K sayılı kararı. Karar metni ve değerlendirmesi için bkz. Taşdelen, Servet s. 271 vd.

⁵² Daha detaylı bilgi için bkz. yukarıda III. A. 1. Aracı Ortaklıklar.

⁵³ Daha detaylı bilgi için bkz. yukarıda II. Anonim Ortaklık Payının Devrine İlişkin Sözleşmelerdeki Düzenleyici Kurumların İzni Şartının Hukuki Niteliği.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

Factoring ve Finansman Şirketlerinin Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmeliğinin⁵⁴ 13. maddesi gereği bir kişinin, finansal kiralama, factoring veya finansman ortaklıklarının sermayesindeki payının %10'nu aşması veya bu ortaklıkların kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran pay devirleri BDDK'nın iznine tabidir. Buna karşın, pay defterine kaydedilen hisse devirlerinin izne tabi olmasalar bile bir ay içerisinde BDDK'ya bildirilmesi zorunludur. Ayrıca, finansal kiralama, factoring veya finansman ortaklıklarının sermayesinde yüzde on ve üzeri paya sahip olan tüzel kişilerin kontrolünün el değiştirmesi sonucunu doğuran hisse devirleri de BDDK'nın iznine tabidir.

İzne tabi hisse devirlerinde hisse devralacakların yönetmeliğin 5. maddesinde sayılan kurucularda aranan nitelikleri taşımaları şarttır ve bunu tevsik edici belgelerin BDDK'ya tevdi edilmesi zorunludur. Yukarıda banka ortaklıkların pay devrinde olduğu gibi burada da, izne tabi olup, izin alınmadan yapılan pay devirleri pay defterine kaydolunamaz. Bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüzdür. Bu nedenle, yukarıda banka ortaklıkların paylarının devrinde gerekli izin alınmamasının sonuçları için yapılan açıklamalar burada da geçerlidir.

C. Sigorta Piyasasında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

5684 sayılı Sigortacılık Kanunu⁵⁵ m. 3 f. 2.b gereği, anonim şirket şeklinde kurulacak sigorta şirketlerinin ve reasürans şirketlerinin hisse senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve halka açık anonim şirketlerde halka açık olan kısım hariç olmak üzere tamamının nama yazılı olması gerekmektedir. Sigortacılık Kanununun 9. maddesine göre ise, doğrudan veya dolaylı olarak bir sigorta veya reasürans şirketinin sermayesinin %10, %20, %33, veya %50'sini bulacak ya da aşacak şekildeki pay edinimleri ile bir ortağa ait payların söz konusu oranları bulması veya bu oranların altına düşmesi sonucunu doğuran pay devirleri Hazine Müsteşarlığı'nın iznine tâbidir. Ayrıca, şirketin denetim ve yönetime etkili olabilecek şekilde yönetim kurullarına üye belirleme imtiyazını veren hisse devri, oransal sınırlamalara bakılmaksızın Müsteşarlığın iznine tâbidir. Buna aykırı olarak izin alınmaksızın yapılan hisse devirleri pay defterine kaydolunmayacağı açıkça düzenlenmiştir. Yani bu izin alınmadan yapılan devirler, pay defterine kaydedilemediğinde veya bu hükme aykırı olarak pay defterine yapılan kayıtlar hükümsüz olduğundan, sigorta alanında faaliyette bulunan anonim ortaklığa karşı ileri sürülebilmesi konusunda birlik ve bölünme teorisine göre değerlendirilmesi gerekecektir. Bu neden-

⁵⁴ 10.10.2006 tarih ve 26315 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

⁵⁵ 14.06.2007 tarih ve 26552 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

le, yukarıda sermaye piyasalarında faaliyet gösteren aracı ortaklıklarda yaptığımız açıklama burada da geçerli olacaktır.⁵⁶ Ancak, Hazine Müsteşarlığı'nın izni, taraflar arasında payın devrine ilişkin satım sözleşmesinin meydana gelmesini ve kural olarak hüküm doğurmasını etkilememektedir. Tabii ki, eğer taraflar bu pay devri sözleşmesinde Hazine Müsteşarlığı'nın iznini açıkça bir taliki şart olarak ayrıca kararlaştırmışlar ise, bu durumda yukarıda II. Bölümde yapılan açıklamalar doğrultusunda sözleşmenin de, hüküm doğurması için Hazine Müsteşarlığı'nın izni gerekli olacaktır. Aksi halde taraflar arasında da, devir sözleşmesi hüküm doğurmayacaktır.⁵⁷

D. Bireysel Emeklilik Piyasasında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

Kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı olarak, bireylerin emekliliğe yönelik tasarruflarının yatırıma yönlendirilmesi ile emeklilik döneminde ek bir gelir sağlanarak refah düzeylerinin yükseltilmesi, ekonomiye uzun vadeli kaynak yaratarak istihdamın artırılması ve ekonomik kalkınmaya katkıda bulunulmasını amacıyla, gönüllü katılıma dayalı ve belirlenmiş katkı esasına göre oluşturulan bireysel emeklilik sisteminin düzenlenmesi ve denetlenmesi amacı ile çıkarılan 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu⁵⁸ kapsamında kurulan bireysel emeklilik ortaklıklarda paylarının devrinde izni, bu kanunun 13. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre,

- (1) Bir gerçek veya tüzel kişinin, bireysel emeklilik ortaklığının sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak %10 veya fazlasını temsil eden payları edinmesi ile bir ortağa ait payların ortaklık sermayesinin %10, %20, %33, veya %50'sini aşması sonucunu doğuran pay edinimleri ile bir ortağa ait payların söz konusu oranların altına düşmesi sonucunu doğuran pay devirleri,
- (2) Bireysel emeklilik yönetim ve denetim kurullarına üye belirleme imtiyazı veren veya intifa hakkı tanınan payların devri, bu oransal sınırlara bakılmaksızın,
- (3) Bireysel emeklilik ortaklığının tüm aktif ve pasiflerini diğer bir emeklilik ortaklığına devretmesi ya da bir veya birkaç emeklilik ortaklığı ile birleşmesi,

⁵⁶ Daha detaylı bilgi için bkz. yukarıda III. A. 1. Aracı Ortaklıklar.

⁵⁷ Daha detaylı bilgi için bkz. yukarıda II. Anonim Ortaklık Payının Devrine İlişkin Sözleşmelerdeki Düzenleyici Kurumların İzni Şartının Hukuki Niteliği.

⁵⁸ 07.04.2001 tarih ve 24366 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

(4) Bireysel emeklilik ortaklığının sermayesinin %10 ve daha fazlasına sahip olan tüzel kişilerin sermayesinin doğrudan veya dolaylı olarak yukarıda belirtilen oranlar veya esaslar dâhilinde el değiştirmesi

hallerinde Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlığın izni gerekmektedir. Buna aykırı olarak yapılan tescil işlemleri hükümsüz olduğu açıkça düzenlendiği için, devrin anonim ortaklığa karşı ileri sürülebilmesi konusunda birlik ve bölünme teorisine göre değerlendirilmesi gerekecektir. Bu nedenle, yukarıda sermaye piyasalarında faaliyet gösteren aracı ortaklıklarda yaptığımız açıklama burada da geçerli olacaktır.⁵⁹ Ancak, Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı bulunduğu Bakanlığın izni, taraflar arasında payın devrine ilişkin satım sözleşmesinin meydana gelmesini ve kural olarak hüküm doğurmasını etkilememektedir.

E. Radyo ve Televizyon Piyasasında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek amacıyla, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun⁶⁰ ile 1994 yılında, Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulunun yerine, özerk ve tarafsız bir kamu tüzelkişiliği niteliğinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) kurulmuştur. Ayrıca, 3984 sayılı Kanun 29. maddesinde, özel radyo ve yayın kuruluşlarının ortaklık yapısına, hisse devirlerine ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Buna göre, RTÜK tarafından, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre sadece radyo ve televizyon yayıncılığı, haberleşme, eğitim, kültür ve sanat amacıyla kurulmuş ve tüm hisseleri nama yazılı olan anonim ortaklıklara radyo ve televizyon yayın izni verilmektedir. RTÜK tarafından düzenlenecek yönetmeliğe uygun olarak, her yıl yapılacak yıllık ortalama izlenme oranı ölçümlerine göre yıllık ortalama izlenme veya dinlenme oranı % 20'yi geçen bir televizyon veya radyo kuruluşunda, bir gerçek veya tüzel kişinin veya bir sermaye gurubunun sermaye payı % 50'yi geçemez. Eğer bir gerçek veya tüzel kişinin veya bir sermaye gurubunun % 50'den fazla hissesine sahip olduğu bir televizyon veya radyonun yıllık ortalama izlenme veya dinlenme payı % 20'yi geçerse, RTÜK tarafından yapılan bildirimden itibaren doksan gün içinde, ortağı bulunduğu televizyon veya radyodaki hisselerinin bir bölümünü halka arz ederek veya bir kısım hisselerini satarak, sermaye payını % 50'nin altına indirmek zorundadırlar. Ayrıca, yıllık izlenme veya dinlenme oranının aşımı, birden fazla televizyon ve radyodaki hisselerin toplamı nedeniyle meydana

⁵⁹ Daha detaylı bilgi için bkz. yukarıda III. A. 1. Aracı Ortaklıklar.

⁶⁰ 20.04.1994 tarih ve 24366 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır

gelmişse, bu oranı % 50'nin altına indirecek biçimde yeterli sayıda ortaklığı satar. Bu yükümlülüğün ihlali durumunda ise, söz konusu ortaklığın yayın izni iptal edilir. Bunun yanında, bir özel radyo ve televizyon yayın kuruluşunda yabancı sermayenin payı ödenmiş sermayenin % 25'ini geçemez ve bir özel radyo ve televizyon yayın kuruluşunda ortak olan gerçek veya tüzel yabancı kişi bir başka radyo ve televizyon kuruluşuna ortak olamayacakları gibi, yerli veya yabancı hissedarlar hiçbir şekilde imtiyazlı hisse senedine de sahip olamazlar.

Radyo ve televizyon yayını izni verilen bir anonim ortaklığın hisse devirleri ise, devir tarihinden itibaren bir ay içinde, ortakların ad ve soyadları ile devir sonucunda oluşan ortaklık yapısı ve oy payları hakkındaki bilgilerle, RTÜK'e bildirilmek zorundadır. Buna karşın, radyo ve televizyon yayını izni verilen anonim ortaklıkların bir başka ortaklığa devri, bir başka ortaklığın devralınması ve bir başka ortaklık ile birleşme işlemlerinden önce, RTÜK'ten izin alınması zorunludur. Bu işlemler sonucunda ortaklık yapısında yukarıda belirtilen hususlara aykırılık olduğu takdirde, RTÜK tarafından verilen süre zarfında bu aykırılık giderilmez ise, yayın izni iptal edilmektedir. Bu nedenle, burada bu izin veya bildirim tek başına taraflar arasındaki borçlandırıcı işlem niteliğinde olan ve mülkiyetin devri amacını taşıyan radyo ve televizyon yayını izni verilen anonim ortaklığın paylarının devrine ilişkin devir sözleşmesinin hüküm ifade etmesi için hukuki bir şart niteliğinde olmadığı gibi, nama yazılı payların TK m. 416 uygun bir şekilde devir edilmiş ve ortaklık pay defterine kayıt edilmiş ise, bu devir anonim ortaklığa karşı da ileri sürülebilecektir. Zira, kural olarak, radyo ve televizyon yayını izni verilen anonim ortaklığın pay devirleri serbestçe yapılmakta, ancak bunun RTÜK'e bildirilmesi gerekmekte; buna karşın yukarıda belirtilen tam birleşme durumlarında ise RTÜK'den izin alınması gerekmektedir. Bu yapılan pay devir veya birleşme işlemlerinde önemli olan husus, radyo ve televizyon yayını izni verilen bir anonim ortaklığın devir sonrasındaki yapısı yukarıda belirtilen hususlara aykırılık oluşturmamasıdır veya aykırılık olduğu takdirde RTÜK'ün vereceği süre zarfında bu aykırılığın giderilmesidir. Aksi halde, hukuki yaptırım radyo ve televizyon yayını izni verilen anonim ortaklığın yayın izninin iptal edilmesidir.

F. Enerji Piyasasında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

Enerji sektörünün serbest piyasa ortamında rekabete açılması ve oluşturulan piyasanın düzenlenmesi ve denetlenmesi süreci son yıllarda hız kazan-

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

miş, Avrupa ülkelerinde ve ülkemizde de enerji sektörünün yeniden yapılandırılması ve düzenlenmesi ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Bu süreç nedeniyle, 2001 yılında 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu⁶¹ ile , Elektrik Piyasası Düzenleme Kurumu kurulmuş, aynı yıl yapılan değişiklik ile⁶² Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) adını almıştır. EPDK kamu tüzel kişiliğine haiz ve idari ve mali özerkliğe sahip olup, elektrik, doğal gaz, petrol ve LPG'nin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreyle uyumlu bir şekilde tüketicilerin kullanımına sunulması için, rekabet ortamında özel hukuk hükümlerine göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir enerji piyasasının oluşturulması, düzenleme ve denetimin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle, enerji sektöründe faaliyet gösteren ortaklıkların paylarının devrinde bazı hallerde EPDK'dan izin alınması gerekebilecektir.

1. Elektrik Piyasasında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununun elektrik üretilmesi, iletimi, dağıtımı, toptan satışı, perakende satışı, ithalatı ve ihracatı konularını ve bu faaliyetlerle iştigal eden ortaklıkları kapsamaktadır. Kanunun 2 f. 3⁶³ maddesine göre, bu piyasada faaliyet gösterebilecek özel hukuk hükümlerine tâbi tüzel kişilerin, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre anonim veya limited ortaklık olarak kurulması ve anonim ortaklıklarının sermaye piyasası mevzuatına göre borsada işlem görenler dışındaki hisselerinin nama yazılı olması şarttır. Kanun, ilgili tüzel kişilerin, bu kanunun yürürlüğünden önce idare ile sözleşme imzalamış olanlar da dahil⁶⁴, üretim, iletim, dağıtım, toptan satış, perakende satış, perakende satış hizmeti, ithalat ve ihracat dahil olmak üzere elektrik enerjisi ve kapasite alım satımı veya ticareti faaliyetleri gösterebilmeleri için, EPDK'dan lisans almaları zorunluluğunu getirmiştir.⁶⁵ 4628 sayılı Kanu-

⁶¹ 03.03.2001 tarih ve 24335 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶² 02.05.2001 tarihli ve 24390 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4646 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve Doğal Gaz Piyasası Hakkında Kanun ile bu değişiklik yapılmıştır.

⁶³ Bu fıkra, 10.5.2006 tarih ve 5496 sayılı Kanun 2. md. ile bu şekilde değiştirilmiştir. Değişiklikten önce: 'Piyasada faaliyet gösterecek özel hukuk hükümlerine tabi tüzel kişilerin 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda anonim şirket ya da limited şirket olarak kurulmaları ve anonim şirket olarak kurulmaları halinde, hisselerinin tamamının nama yazılı olması şarttır.'

⁶⁴ Bunlar, 3096, 3996, 4283 ve 4501 sayılı kanunlar ile ilgili yönetmelik hükümler kapsamında imzalanan sözleşmeler, imtiyaz sözleşmeleri ve uygulama sözleşmeleridir.

⁶⁵ Bu kanun uyarınca çıkarılan, 04.08.2002 tarihli ve 24836 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliğinde, piyasada faaliyet gösteren ve gösterecek olan tüzelkişilere lisans verilmesine ilişkin kurallara yer verilmiş, ancak, mevcut sözleşmesi bulu-

nun 8/b maddesinde ise, elektrik piyasasında faaliyet gösteren tüzel kişilerin ortaklık yapılarında herhangi bir nedenle %10 veya daha fazla, halka açık ortaklıklarda ise %5 veya daha fazla bir sermaye payın doğrudan veya dolaylı olarak edinilmesi ve/veya bir ortağa ait olan payların ortaklık sermayesinin %10 aşması veya belirtilen oranların altına düşmesi sonucu doğuran devir işlemleri, EPDK onayına bağlı kılınmıştır⁶⁶ ve ayrıca 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanununun 7. maddesi kapsamına giren birleşme ve devralmalarda Rekabet Kurumunun izin verme yetkisi açıkça saklı tutulmuştur. Bu kapsamda çıkarılan Elektrik Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin⁶⁷ 47. maddesinde de hisse devri usul ve esaslar düzenlenmiştir. EPDK, hisseyi devralan gerçek veya tüzel kişinin, lisans başvurusu sırasında tüzel kişinin ortakları için aranan şartları⁶⁸ taşıması kaydıyla gerekli izni vermektedir. Ancak ne 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda ne de Yönetmelikte (zaten kanunda düzenlemeyi aşan bir yönetmelik yapılmaz), kurul izni alınmamasının hukuki sonuçunun ne olacağına ilişkin özel bir düzenleme yapılmamıştır. EPDK'nın onay vermemesi sonucunda, devralan pay sahibi sıfatını ve payın mülkiyetini kazanamayacağı ve pay defterine kayıt yapılmışsa bunun hükümsüz olacağı yönünde doktrinde bir görüş⁶⁹ bulunmakta ise de, bu görüş gerekçelendirilmemiştir. Kanaatimizce, burada diğer kurul izinleri ile birlikte bir karşılaştırma yaparak sorunu değerlendirmek daha faydalı olacaktır. Gerek Bankacılık gerekse Sigortacılık Kanunları, yukarıda belirttiğimiz gibi, benzer bir şekilde belli oranda hisse devirlerinde, kurumların (BDDK, Müsteşarlık) iznine tabi tutmakta ve buna aykırı yapılan devirlerin, pay defterine kayıt edilemeyeceği, kaydın hükümsüz olacağı gibi sonuç doğuracağı da kanun maddelerinde açıkça düzenlenmektedir. Ancak, Bankacılık ve Sigortacılık Kanunlarının aksine, 4628 sayılı Elektrik Piyasası Kanununda, kurul onayı alınmadan yapılan hisse senetlerin devrine işleminin hukuki sonuçunun ne olacağına ilişkin özel bir düzenleme yapılmamış, sadece 11. maddesi ile bu kanuna aykırı işlemlere karşı idari para cezasından alınan lisansların iptaline kadar çeşitli genel yaptırımlar⁷⁰ düzenlenmiştir. Bu nedenle, EPDK izni alınmadan yapılan payların devri de, aykılıklara ilişkin genel düzenleme yapan 11. madde kapsamın-

nan tüzelkişiler ile sözleşmesi bulunmayan tüzelkişilerin lisans başvuruları farklı hükümlere tabi tutulmuştur.

⁶⁶ Bkz. Can, s. 481 vd.ve Sevi, s. 109 vd.

⁶⁷ 04.08.2002 tarihli ve 24836 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶⁸ Bkz. Aslan ve Diğerleri, s. 302 vd..

⁶⁹ Bkz. Sevi, s. 110.

⁷⁰ Bkz. Aslan ve Diğerleri, s. 429 vd..

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

da değerlendirilmesi gerekecektir. Bu işlem m.11 f. 1.b sayılan işlemlere uyduğu için, bu bağlamda ilk aşamada sadece öngörülen idari para cezası yaptırımını söz konusu olacaktır. Bu durumda, EPDK izni şartı, taraflar arasındaki ne borçlandırıcı işlemin ne de tassaruf işlemin geçerliliğini ve hüküm doğurmasını tek başına etkilemeyecektir.

2. Doğal Gaz Piyasasında Faaliyet Gösteren Ortaklıklarda

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu⁷¹ m. 4 f. 3'e göre, doğal gaz piyasasında faaliyet gösterecek özel hukuk tüzel kişilerinin Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda anonim veya limited ortaklık olarak kurulmaları halinde, hisselerin tamamının nama yazılı olması şarttır. Bu husus, Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliğinin⁷² m. 8. de belirtilmiş ve m. 42 bu ortakların payların devri ve bu ortaklıkların birleşmelerini düzenlemiştir. Buna göre, lisans sahibi bir ortaklığın sermayesinin %10, halka açık şirketlerde ise %5, veya daha fazlasını temsil eden payların, doğrudan veya dolaylı olarak bir gerçek veya tüzel kişi tarafından edinilmesi ile bir ortağa ait payların tüzel kişilik sermayesinin %10 aşması sonucunu veren pay edinimleri ve/veya bir ortağa ait payların yukarıdaki oranların altına düşmesi sonucunu veren pay devirleri, her defasında EPDK onayına tabidir. EPDK onayı, hisseyi devralan gerçek veya tüzel kişinin, lisans başvurusu sırasında tüzel kişinin ortakları için aranan şartları taşıması kaydıyla verilir. Doğal Gaz Piyasası Kanununda, kurul onayı alınmadan yapılan hisse senetlerin devrine işleminin hukuki sonuçunun ne olacağına ilişkin özel bir düzenleme yapılmamış, sadece 9. maddesi ile bu kanuna aykırı işlemlere karşı idari para cezasından alınan lisansların iptaline kadar çeşitli genel yaptırımlar⁷³ düzenlemiştir. Bu nedenle kanaatizice, EPDK onayı alınmadan yapılan payların devri de, aykılıklara ilişkin genel düzenleme yapan 9. madde kapsamında değerlendirilmesi gerekecek ve bu işlem m. 9 f. 1.b sayılan işlemlere uyduğu için, bu bağlamda ilk aşamada sadece öngörülen idari para cezası yaptırımını söz konusu olacaktır. Bu durumda, EPDK onayı şartı, taraflar arasındaki ne borçlandırıcı işlemin ne de tassaruf işlemin geçerliliğini ve hüküm doğurmasını tek başına etkilemeyecektir.

IV. Pay Devrinin Rekabet Kurumu İznini Gerektirdiği Haller

Bu bölümde, devletin rekabet politikası gereği, piyasa ayırımı göstermeden anonim ortaklıkların paylarının devrinde ve belli şartların varlığında, bu konuda yetkili Rekabet Kurulu'ndan gerekli iznin alınması veya Kurula

⁷¹ 02.05.2001 tarih ve 24390 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁷² 07.09.2002 tarih ve 24869 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁷³ Bkz. Aslan ve Diğerleri, s. 429 vd..

gerekli bildirim yapılması şartı üzerinde, bu çalışmanın kapsamına uygun olarak kısaca duracağız.

07.12.1994 tarih ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun⁷⁴'un 7. maddesine göre,

“Bir ya da birden fazla teşebbüsün hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır. Hangi tür birleşme ve devralmaların hukukî geçerlilik kazanabilmesi için Kurula bildirilerek izin alınması gerektiğini Kurul, çıkaracağı tebliğlerle ilan eder.”

Bu nedenle bu tür birleşme ve devralmalar baştan itibaren geçersiz olacaktır. 4054 sayılı Kanununun 7. maddesi çerçevesinde birleşme ve devralma sayılan ve sayılmayan haller, hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurumu'ndan izin alınması gereken birleşme veya devralmalar ve bunların Rekabet Kurulu'na bildirilmesi usul ve esaslarını belirlemek üzere, ilk olarak 'Rekabet Kurulu'ndan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'⁷⁵ (No: 1997/1)⁷⁶ ve ardından 7 Ekim 2010 günü yayınlanan yeni 'Rekabet Kurulundan İzin Alınması Gereken Birleşme ve Devralmalar Hakkında Tebliğ'⁷⁷ (Tebliğ No: 2010/4) çıkarılmıştır. 2010/4 Nolu Tebliği 1 Ocak 2011 tarihinde itibaren yürürlüğe girecek ve bu tarihten itibaren 1997/1 Nolu Tebliğ'i yürürlükten kaldıracaktır. Bu nedenle, çalışma kapsamında bu Tebliğinde değerlendirilmesi gerekmektedir. Aşağıda önce 1997/1 Nolu Tebliği ardından 2010/4 Nolu Tebliği hükümleri, bu kapsamda değerlendirilecektir.

A. 1997/1 Nolu Tebliği Hükümleri

1997/1 Nolu Tebliği'nin 2. maddesinde nelerin teşebbüsler arası birleşme ve devralma olarak kabul edildikleri belirtilmiştir. Buna göre,

⁷⁴ 13.12.1994 tarih ve 22140 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁷⁵ 12.08.1997 tarih ve 23078 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

⁷⁶ Bkz. Aslan, s. 533 vd. ve İnan/Piker, s. 75 vd.

⁷⁷ 7.10.2010 tarih ve 27722 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

- (1) Bağımsız iki veya daha fazla teşebbüsün birleşmesi;
- (2) Herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün malvarlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetiminde hak sahibi olma yetkisi veren araçları devralması veya kontrol etmesi;
- (3) Amaçlarını gerçekleştirmek üzere işgücü ve malvarlığına sahip olacak şekilde bağımsız bir iktisadi varlık olarak ortaya çıkan ve taraflar arasındaki veya taraflarla ortak girişim arasındaki rekabeti sınırlayıcı amacı veya etkisi olmayan ortak girişimler (joint-venture);

Rekabet Hukuku açısından, teşebbüsler arası birleşme ve devralma olarak değerlendirilmektedir. Bu Tebliğ'in 4. maddesi gereğinde, bu tür birleşme veya devralma sonucunda birleşmeyi veya devralmayı gerçekleştiren teşebbüslerin, ülkenin tamamında veya bir bölümünde ilgili ürün piyasasında, toplam pazar paylarının, piyasanın % 25'ini aşması halinde veya bu oranı aşmasa bile toplam cirolarının yirmibeş milyon Türk Lirası'nı aşması halinde⁷⁸ Rekabet Kurumu'ndan izin almaları zorunludur.⁷⁹ Rekabet Kurulu incelemesinde, birleşme ve devralmaların, hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğurup doğurmadığının tesbiti gerekmektedir.⁸⁰ Bu nedenle, bu eşiklere ulaşılması halinde anonim ortaklıklarda yapılan pay devirlerinde de Rekabet Kurumu'ndan izin alınması gerekmektedir.

Tebliğin 5. maddesi gereği, usulünce yapılmış olan bildirimde açıkça veya zımnen bir karar verilmeden önce, sözkonusu birleşme veya devralma hukuken geçerlilik kazanamaz. Ayrıca, izne tabi birleşme veya devralma işlemlerinin Rekabet Kurumu'nun izni olmaksızın gerçekleştirilmesi halinde ise, para cezası uygulanır. Tüzel kişiliği olan teşebbüs veya teşebbüs birliklerine bu para cezasının uygulanması halinde, yönetim organlarında görev

⁷⁸ Bkz. Rekabet Kurulunun 20.07.1999 tarihli ve 99-36/361-229 sayılı Kararı (<http://www.rekabet.gov.tr/pdf/99-36-361-229.pdf>). Olayda, bu eşikler aşılmadığından Tebliğ'in 4. maddesi kapsamında izne tabi bir devir işlemi olmadığına karar verilmiştir.

⁷⁹ Bkz. Can, s. 483 vd. ve Sevi, s. 103vd.

⁸⁰ Bkz. Rekabet Kurulunun 30.05.2000 tarihli ve 00-20/201-110 sayılı Kararı (<http://www.rekabet.gov.tr/pdf/00-20-201-110.pdf>) ve 03.08.2000 tarihli ve 00-29/309-176 sayılı Kararı (<http://www.rekabet.gov.tr/pdf/00-29-309-176.pdf>) ile 05.09.2000 tarihli ve 00-33/357-201 sayılı Kararı (<http://www.rekabet.gov.tr/pdf/00-33-357-201.pdf>) Bkz. Can, Mustafa Erdem, Hukuki Açından Elektrik Piyasasında Rekabet, Ankara 2006 S. 493 vd.

alan gerçek kişilere de verilen cezanın yüzde onuna kadar ayrıca para cezası uygulanır.⁸¹ Tebliğ kapsamına giren birleşme ve devralmalar için, izin talebinin bildirim yoluyla yapılması öngörülmüş olmakla birlikte; bildirim yapılmamış olsa bile, Kurum'un herhangi bir şekilde işlemde haberdar olarak birleşme veya devralmaya izin vermesi söz konusu olabilir. Ancak, bu durumda, bildirimde bulunmamanın yaptırımını olarak, 4054 sayılı Kanununun 11. maddesi gereği, ilgililere para cezası uygulanacaktır.

1997/1 Nolu Tebliğ anlamında birleşme veya devralma sayılmayan hukuki işlemler ile Tebliğ'de yer alan ciro ve pazar payı eşiklerinin her ikisini de aşmayan birleşme ve devralmalar, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi aykırılık teşkil etmediği kabul edildiğinden, herhangi bir bildirim ve izne tabi olmamakta, baştan itibaren geçerli olmaktadır. Buna karşın, 4054 sayılı Kanun'un 7. maddesi anlamındaki geçersizlik yaptırımını, sadece izne tabi olan birleşme veya devralmalar için söz konusu olabilecektir.⁸² Ancak, Tebliğ kapsamında bildirilmesi gerektiği belirtilen birleşme ve devralmalardan ise, sadece 4054 sayılı Kanununun 7. maddesi kapsamındaki hâkim durum yaratmaya veya hâkim durumlarını daha da güçlendirmeye yönelik olarak, ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuran birleşme ve devralma, baştan itibaren hukuken geçersizdir. Buna karşın, bu kapsamda olmayan, ancak ciro ve/veya pazar payı eşiklerini aşan birleşme ve devralmalar, Tebliğ nedeniyle izin almasa da baştan itibaren hukuken geçerli olacaktır. Bu son haldeki durumda, 4054 sayılı Kanun 7. maddesinde bir aykırılıktan söz edilemeyeceği için, Rekabet Kurumu'nun bu tür birleşme ve devralmalara verdiği izin, aslında hukuki manada bir menfi tespit niteliğinde olduğu için, bunun yerine getirilmemesi birleşme ve devralmanın hukuki niteliğine etki etmeyecektir.⁸³

B. 2010/4 Nolu Tebliği Hükümleri

2010/4 Nolu Tebliği'nin 5. maddesinde, birleşme ve devralma olarak şu haller kabul edilmektedir:

“(1) Kontrolde kalıcı değişiklik meydana getirecek şekilde;

a) İki veya daha fazla teşebbüsün birleşmesi ya da

⁸¹ Bkz. Can, s. 483 vd. ve Sevi, s. 108.

⁸² Bkz. Şanlı, s. 444 ve Aksoy, bölüm 2.3.

⁸³ Bkz. Aksoy, bölüm 2.3. ve buna karşı görüş Şanlı, s. 444.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

b) Bir veya daha fazla teşebbüsün tamamının ya da bir kısmının doğrudan veya dolaylı kontrolünü, hisse ya da mal varlığının satın alınmasıyla, sözleşmeyle veya diğer bir yolla bir ya da daha fazla teşebbüs veya halihazırda en az bir teşebbüsü kontrol eden bir ya da daha fazla kişi tarafından devralınması, Kanununun 7 nci maddesi kapsamında birleşme veya devralma işlemi sayılır.

(2) Bu Tebliğ bakımından kontrol, ayrı ayrı ya da birlikte, fiilen ya da hukuken bir teşebbüs üzerinde belirleyici etki uygulama olanağını sağlayan haklar, sözleşmeler veya başka araçlarla meydana getirilebilir. Bu araçlar özellikle bir teşebbüsün malvarlığının tamamı ya da bir kısmı üzerinde mülkiyet veya işletilmeye müsait bir kullanma hakkı, bir teşebbüsün organlarının oluşumunda ya da kararları üzerinde belirleyici etki sağlayan haklar veya sözleşmelerdir. Kontrol, hak sahipleri ya da bir sözleşmeye göre hakları kullanmaya yetkili kılınmış olan veya böyle bir hak ve yetkisi olmamakla birlikte fiilen bu hakları kullanma gücüne sahip olan kişiler veya teşebbüsler tarafından elde edilebilir.

(3) Bağımsız bir iktisadi varlığın tüm işlevlerini kalıcı olarak yerine getirecek bir ortak girişimin oluşturulması, bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında bir devralma işlemidir. Bu tür işlemlerde, işlem taraflarının herbiri devralan olarak kabul edilir.

(4) Şartla bağlanan ya da kısa bir zaman dilimi içerisinde menkul kıymetlerle seri bir şekilde gerçekleşen yakın ilişkili işlemler, bu madde kapsamında tek bir işlem olarak kabul edilir. ”

Bu kapsamda ortaya çıkan birleşme ve devralmalardan, Tebliğin 7. maddesine göre, işlem taraflarının Türkiye ciroları toplamının yüz milyon TL’yi ve işlem taraflarından en az ikisinin Türkiye cirolarının ayrı ayrı otuz milyon TL’yi veya işlem taraflarından birinin dünya cirosunun beş yüz milyon TL’yi ve diğer işlem taraflarından en az birinin Türkiye cirosunun beş milyon TL’yi, aşması halinde söz konusu işlemin hukuki geçerlilik kazanabilmesi için Rekabet Kurulu’ndan izin alınması zorunludur. Rekabet Kurulu, bu eşikleri, iki yılda bir yeniden belirleme yetkisini sahiptir. Bu kapsamdaki birleşme ve devralmalardaki tarafların cirolarının hesaplanması, Tebliğin 8. ve 9. maddelerine göre yapılacaktır. Tebliğin 7. maddesindeki eşiklere ulaşan birleşme ve devralmalar Tebliğin 10. maddesi gereği Rekabet Kurulu’na bildirilmesi ve izin alınması gerekmektedir. İzne tabi birleşme veya devralmalara ilişkin

olarak yapılan bildirim hakkında açıkça veya zımnen bir karar verilmeden önce birleşme veya devralma hukuken geçerlilik kazanamayacaktır. Ancak bu hükmü, 1997/1 sayılı Tebliğ’de olduğu gibi, sadece 4054 sayılı Kanunun 7. maddesi kapsamındaki birleşme ve devralmalar için uygulanabileceği şeklinde yorumlamak gerekmektedir. Aksi halde, Tebliğ ile kanundaki geçersizlik yaptırımını genişletmek kanuna aykırılık teşkil edecektir. Ayrıca, bildirilmesi zorunlu olan birleşme veya devralma işlemlerinin Kurula bildirilmemesi veya işlem gerçekleştirildikten sonra bildirilmesi halinde, 4054 sayılı Kanunun 11. maddesi uyarınca; izne tabi birleşme veya devralma işlemlerinin Kurulun izni olmaksızın gerçekleştirilmesi halinde ise, 4054 sayılı Kanunun 16. maddesi uyarınca, idarî para cezası uygulanacaktır. İdarî para cezası birleşme işlemlerinde tarafların herbirine, devralma işlemlerinde ise sadece devralana verilecektir.

Birleşme veya devralma işlemlerinden, ortak girişimler hariç olmak üzere, yukarıda belirtilen eşikler aşılsa dahi, her hangi bir etkilenen pazarın bulunmadığı işlemler için Kuruldan izin alınması gerekmemektedir. Ayrıca, Tebliğin 6. maddesinde Kanun’un 7. maddesi çerçevesinde birleşme ve devralma sayılmayan ve izin alınması gerekmeyen diğer haller şu şekilde belirtilmiştir:

“a) Kontrol değişikliğine yol açmayan grup içi işlemlerle diğer işlemler;

b) Olağan faaliyetleri kendileri veya başkaları hesabına menkul kıymetlerle işlem yapmak olan teşebbüslerin yeniden satış amacıyla satın aldıkları menkul kıymetleri, bu menkul kıymetlerden doğan oy haklarının menkul kıymetleri çıkaran teşebbüsün rekabet politikalarını etkileyecek şekilde kullanmamaları kaydıyla geçici olarak ellerinde bulundurmaları,

c) Kontrolün; tasfiye, infisah, ödeme güçlüğü, ödemelerin tatil edilmesi, konkordato, özelleştirme yapılması amacıyla veya benzeri bir nedenle ve Kanun gereği bir kamu kurum ve kuruluşu tarafından elde edilmesi,

ç) Bu Tebliğin 5 inci maddesinde belirtilen hallerin miras yoluyla gerçekleşmesi.”

Bu tür hukuki işlemler baştan itibaren geçerli olacaktır.

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

V. Sonuç

Anonim ortaklıklarda, ortaklık hak ve borç bütününi temsil eden payın devrinde, taraflar aralarında yaptıkları devir sözleşmesinde, ilgili denetim ve düzenleme kurullarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurullara gerekli bildirim yapılması şartını öngörülmüş ise, bu bir Borçlar Kanunu bağlamında taliki bir şart olup; bu şart gerçekleşmedikçe kural olarak payın devri hükümlerini ifade etmez. Ancak, taraflar bu hususu taliki şart olarak belirlememişler ise, bu durumda ilgili düzenlemeyi yapan kanunda bu iznin hukuki niteliğine ve sonuçlarına göre, pay devri sözleşmesinin hüküm ifade edip etmeyeceği tespit edilecektir. Zira, hernekadar anonim ortaklıklarda pay, kural olarak tamamen veya kısmen serbestçe devredilebilir ise de, bazı sektörlerde faaliyet gösteren anonim ortaklıkların payının devrinde ve belli şartların varlığında, devletin finansal, rekabet ve denetim politikası gereği, ilgili denetim ve düzenleme kurumlarından gerekli iznin alınması veya ilgili kurullara gerekli bildirim yapılması şartı getirilmektedir. Rekabet Hukukuna ilişkin düzenlemeler, taraflar arasındaki borçlandırıcı işleminin ve tasarruf işleminin geçerliliğini ve hüküm doğurmasını etkilerken; Bankacılık ve sigorta gibi sektörlerde faaliyet gösteren ortaklıkların paylarının devirlerinde ilgili kurumun izni alınmadan yapılan devirlerin, pay defterine kayıt edilemeyeceği ve kaydın hükümsüz olacağı gibi sonuç doğuracağı da kanun maddelerinde açıkça özel olarak düzenlenmektedir. Bu nedenle, bu tür izinler tek başına taraflar arasındaki borçlandırıcı işlem niteliğinde olan ve mülkiyetin devri amacını taşıyan anonim ortaklık paylarının devrine ilişkin satım sözleşmesinin hüküm ifade etmesi için, yani borçlandırıcı işlemin gerçekleşmesi için, gerekli bir şart niteliğinde olmayıp, sadece nama yazılı senetlerin devrinin şirkete karşı ileri sürülmesi için gerekli olan pay defterine kayıt edilmesi şartını yani tasarruf işlemini etkilmektedir. Nama yazılı pay senetlerin devrinde, pay devrinin pay defterine kayıt istemi reddedilmesi halinde ortaya çıkan hukuki durum, bu konuda TTK Tasarısı'nın aksine mevcut TTK'da açık bir düzenleme olmadığı için, doktrinde birlik ve bölünme teorileri ile çözüme kavuşturulmaya çalışılmaktadır. Bu nedenle, pay devir sözleşmesinin tasarruf işleminin durumu, bu teorilere göre değerlendirilmelidir. Buna karşın, enerji piyasaları gibi bazı sektörlerde faaliyet gösteren anonim ortaklıklarda, ilgili kurum onayı alınmadan veya ilgili kuruma bildirim yapılmadan yapılan pay devri işlemine karşı sadece idari para cezasından alınan lisansların iptaline kadar çeşitli yaptırımlar gündeme getirmektedir.

KAYNAKÇA

- Aksoy, M. Nazlı** Rekabetin Korunması Hakkında Kanuna Aykırılığın Özel Hukuk Alanındaki Sonuçları, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara 2004,
- Aslan, İ. Yılmaz/ Katircioğlu, Erol/Ilıcak, Ali/Ardıyok, Şahin/Altınay, Galip/Gültekin, Banu/Önal, Emre/Akçaoğlu, Can** Enerji Hukuku C.I, Elektrik Piyasasında Rekabet ve Regülasyon, Bursa 2007 (**Aslan ve Diğerleri**)
- Aslan, İ. Yılmaz** Rekabet Hukuku, 4. Bası, Bursa 2007
- Aytaç, Zühtü**, Sermaye Piyasası Hukuku ve Hisse Senetleri, Ankara 1998
- Can, Mustafa Erdem** Hukuki Açından Elektrik Piyasasında Rekabet, Ankara 2006
- Çevik, Orhan Nuri** Anonim Şirketler, Ankara 1988
- Dağ, Üner**, Nama Yazılı Pay Senetlerinin Devrinde Pay Defterine Kayıtlı Bulunmayan Yeni Malikin Hukuki Durumu, İkt.Mal.; 1987 C.XXXIV, S.5, s. 179 vd.
- Doğanay, İsmail** Türk Ticaret Kanunu Şerhi, C.1, 4. Bası, Ankara 2004
- Eren, Fikret** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. Bası, Ankara 2001
- Eriş, Gönen** Açıklamalı-İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, 1. Cilt, Ticari İşletme ve Ticaret Şirketler, 2. Bası, Ankara 1992
- İmregün, Oğuz** Kara Ticaret Hukuku Dersleri, İstanbul 2005
- İnan, Nurkut/Piker, Mehmet B.** Rekabet Hukuku El Kitabı, Ankara 2007
- Karahasan, Mustafa Reşit** Türk Borçlar Hukuku, İstanbul 2003
- Kendigelen, Abuzer**, Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı, İstanbul 1994
- Kılıç, Harun**, Anonim Ortaklık Paylarının Devrinde Şekil Şartı, Prof. Dr. Hüseyin Hatemi'ye Armağan, C. I, s. 1077 vd., İstanbul 2009
- Kılıçoğlu, Ahmet M.**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 5. Bası, Ankara 2005
- Moroğlu, Erdoğan**, Nama Yazılı Pay Senetlerinin Borsada İşlem Görmesi ve Yargıtay Kararları, XIII. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Ankara 1996, s. 39 vd.
- Narbay, Şafak** Anonim Ortaklıkta Pay Defteri, Ankara 2003
- Oğuzman, Kemal/Öz, Turgut** Borçlar Hukuku, İstanbul 2000

Anonim Ortaklıklarda Payın Devrinde Düzenleyici Kurumların İzinleri

- Pekdiñer, Tamer**, Anonim Ortaklıklarda Hisse Senedinin Devri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1993
- Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal/Çamoğlu, Ersin** Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, 9. Bası, İstanbul 2003
- Pulaşlı, Hasan** Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları, Ankara 1989
- Reisoğlu, Safa** Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 15. Bası, İstanbul 2002
- Pulaşlı, Hasan**, Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri, Ankara 1992
- Sevi, Ali Murat** Anonim Ortaklıkta Payın Devri, Ankara 2004
- Sirmen, Lale** Türk Özel Hukukunda Şart, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1992
- Şanlı, Kerem Cem** Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'da Öngörülen Yasaklayıcı Hükümler ve Bu Hükümlere Aykırı Sözleşme ve Teşebbüs Birliği Kararlarının Geçersizliği, Rekabet Kurumu Yayınları, Ankara 2000
- Taşdelen, Nihat** Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması, İstanbul 2005
- Taşdelen, Servet** Bankacılık Kanunu Şerhi, 2. Bası, Ankara 2006
- Tekinalp, Ünal** Banka Hukukunun Esasları, 2. bası, İstanbul 2009
- Uyar, Turgut** Açıklamalı-İçtihatlı Borçlar Kanunu, C I ve II, Ankara 2003
- Ünal, Oğuz Kürşad** Sermaye Piyasası Hukuku ve Mevzuatı, Ankara 2005
- Velidedeoğlu, Hıfzı Veldet/Özdemir, Refet**, Türk Borçlar Kanun Şerhi, Ankara 1987
- Yasaman, Hamdi**, Menkul Kıymetler Borsası Hukuku, İstanbul 1992
- Yavuz, Cevdet** Borçlar Kanunu (BK.), Türk Borçlar Kanunu Tasarısı (BKT.) ve Gerekçesi, Karşılatırmalı Liste ile Birlikte, 7. Bası, İstanbul 2007